

Technické zabezpečení Sovětské armády za Velké vlastenecké války

Zkušenosti z Velké vlastenecké války přesvědčivě ukazují, že úspěch bojové činnosti vojsk závisí v mnoha směrech na efektivním systému a organizaci jejich technického zabezpečení.

Technické zabezpečení Sovětské armády v letech Velké vlastenecké války zahrnovalo organizační a technické opatření při ošetřování a údržbě bojové techniky a výzbroje, jejich odsun z bojiště a opravy.

Zvláště složitá byla situace v prvních týdnech a měsících války, zejména v bitvě o Moskvu. Sovětské hlavní velení nemohlo v potřebném rozsahu doplňovat vojska bojovou technikou. V této době nebyla ještě uskutečněna opatření k přestavbě národního hospodářství na válečnou výrobu. Proto byl před opravárenskými útvary a zařízeními náročný úkol — opravit v co nejkratší době co největší počet automobilů, tankové a jiné techniky. Pro opravy tankové techniky se využívala výrobní zařízení moskevských strojírenských závodů. Růst potřeby oprav bojové a dopravní techniky vyžadoval, aby kromě oprav ve výrobních závodech se zvýšila také opravárenská kapacita v armádě. Kromě toho manévrový charakter bojové činnosti požadoval od opravárenských zařízení, aby byla mobilní, schopná plnit úkoly především v polních podmínkách. Proto Lidový komisařát obrany dal pokyn k vytvoření 48 pohyblivých opravárenských základů pro střední opravy automobilů a tankové techniky přímo u frontů a armád. Spolu s tím bylo dodatečně pro generální opravy tanků vyčleněno 9 a pro opravy automobilů techniky 5 průmyslových závodů.

Celkem bylo v prvním období VVV vytvořeno pro opravy tanků, automobilů a traktorů 63 mobilních opravárenských základů, 18 samostatných a 9 armádních opravárenských praporů, 5 železničních automobilních a tankových dílen, 4 posádkové automobilně tankové dílny a 2 pohyblivé automobilní opravárenské závody.

Sovětský průmysl dodal v létě a na podzim roku 1941 leteckým útvarům a svazkům 103 polních leteckých opravárenských dílen pro opravy letounů.

S cílem efektivněji využít dělostřelecké opravárenské dílny, rozhodlo sovětské

hlavní velení již na počátku války, aby byly dělostřelecké divizní dílny předány armádám, a polní dělostřelecké dílny určené pro střední a generální opravy, aby byly předány od armád frontům.

Trvalé narůstání početnosti tankové, dělostřelecké a automobilní techniky, formování nových tankových a dělostřeleckých svazků a útvarů, zdokonalování způsobů jejich bojového použití vyžadovalo nejen zvýšení počtů opravárenských a odsunových zařízení a prostředků, ale i kvalitativní změny v jejich organizační struktuře a zdokonalení technického zabezpečení vojsk. Tyto narůstající požadavky vedly Státní výbor obrany k rozhodnutí, vydaném 24. listopadu roku 1942, jímž došlo k některým změnám. Tanková a automobilní služba se staly samostatnými a byly podřízeny Hlavní automobilní správě Sovětské armády. Oprava dělostřeleckých taháčů (traktorů) byla podřízena hlavnímu velení dělostřelectva Sovětské armády.

Rozdělení opravárenských prostředků po družicích vojsk zabezpečovalo jejich úzkou specializaci a zvýšení produktivity oprav.

Došlo rovněž ke zvýšení počtu pohyblivých opravárenských zařízení v tankovém a mechanizovaném vojsku. Kvalitativně novým prvkem v systému oprav této techniky byly tankové opravárenské závody a závody na opravy tankových agregátů, které byly určeny pro generální opravy tanků a jejich agregátů v polních podmínkách. Jejich vytvořením se podstatně zkracovaly prostoje tankové techniky.

O tom, jak významnou úlohu v operacích Sovětské armády mělo technické zabezpečení vojsk, svědčí např. i zkušenosti z bitvy u Kurska. Sovětské hlavní velení soustředilo v kurském výběžku velké množství bojové techniky a dopravních prostředků. Na opravách bojové techniky se rovněž významně podíleli také pracující kurských závodů, kteří ještě do zahájení obranných operací opravili více než 300 bojových vozidel. Stejně významně se na technickém zabezpečení podílely i vojskové a armádní opravny. Např. jen u 3. gardové tankové armády bylo v době od 19. 7. do 12. 8. roku 1943 opraveno 1093 tanků.

Neocenitelný význam pro zvýšení paleb-

né a úderné síly Sovětské armády mělo technické zabezpečení bojujících vojsk ve třetím období VVV, kdy sovětská vojska vedla řadu strategických útočných operací velkého rozmachu.

Se snahou dosáhnout vyšší specializace a zvýšení potenciálu opravárenských útvarů a jednotek na všech stupních operačního a vojskového týlu byla v listopadu roku 1944 provedena unifikace vojskových opravárenských zařízení a uskutečněn přechod na nové počty osob v nich.

Také ve třetím období VVV pokračovala tendence rozšiřovat síť opravárenských prostředků. To kromě jiného dokazuje i fakt, že se počet opravárenských a odsunových prostředků pro opravy a údržbu tankové techniky na konci války ve srovnání s počátkem války zvýšil o pohyblivé ho zařízení 8krát a u stacionárních opravárenských závodů 2,5krát.

Již ve druhém období VVV se stále výrazněji prosazoval v technickém zabezpečení vojsk požadavek, aby se opravárenská a odsunová zařízení všech týlových stupňů maximálně přiblížila k vojskům.

Při přípravě a vedení útočných operací byly při použití opravárenských prostředků u frontů získány mnohé pozitivní zkušenosti. Vytvářela se opravárenská střediska v prostorech, kde bylo maximální soustředění opravárenských zařízení, byly předávány opravárenské jednotky a útvary do operační podřízenosti armády s cílem posílit armádní stupeň a současně je přiblížit útočícím vojskům a tím urychlit střední operacy.

Nezbytnost rychlých oprav poškozené techniky v průběhu operace vyžadovala, jak ukázala praxe, hluboké členění sil a prostředků technického zabezpečení.

U tankového a mechanizovaného vojska se opravárenské prostředky rozmísťovaly nejčastěji do tří sledů. První sled tvořily zpravidla opravárenské prostředky útvarů a svazků. Dělal hlavní část běžných oprav a také velkou část středních oprav (do jednoho až jednoho a půl dne). Hloubka rozmístění a působení nepřevyšovala 30 kilometrů.

Druhý sled tvořily armádní opravárenské a odsunové útvary a útvary přidělené armádní frontu. Dělal opravy a údržbu tanků, které potřebovaly střední opravu. Byly rozmístěny do hloubky 150 km.

Třetí sled tvořily opravárenské a odsunové prostředky frontu, které byly rozmístěny do hloubky 250–400 km v závislosti na rozmachu vedených operací.

Jestliže měl velitel tankového a mechanizovaného vojska Sovětské armády zálohu opravárenských prostředků, pak tyto vytvářely ještě další — čtvrtý sled.

Podle konkrétní situace mohla být část prostředků technického zabezpečení jednotlivých sledů vyloučena k posílení nižších stupňů.

Technické zabezpečení vojsk plnilo v průběhu Velké vlastenecké války nezastupitelnou úlohu při zachování a zvyšování palebné a úderné síly a bojeschopnosti vojsk. To potvrzují i následující údaje. Během Velké vlastenecké války bylo uděláno více než 429 000 oprav tanků a samohybných děl, kolem 2 miliónů středních a generálních oprav automobilů, 1 640 000 oprav děl a minometů a obrovské množství oprav další bojové techniky.

Rozvinutí velkého množství pohyblivých opravárenských jednotek, útvarů a zařízení ve frontovém, armádním a vojskovém týlu, jejich odborná specializace podle druhů a typů opravované techniky, vytvoření speciálních pohyblivých opravárenských závodů, široké uplatnění provádění oprav systémem oprav agregátů, neustálé zdokonalování organizace a způsobů využívání všech prostředků technického zabezpečení vytvořilo v průběhu Velké vlastenecké války — v podstatě od poloviny roku 1943 — spolehlivý systém technického zabezpečení Sovětské armády a dobré podmínky pro uskutečnění všech oprav v průběhu operací.

Opravy bojové a dopravní techniky a výzbroje měly význam nejen operačně taktický, ale i vojenskoekonomický. Počet oprav tanků a samohybných děl v průběhu operace byl dvakrát až třikrát větší, než počet bojových vozidel na počátku operace. Tedy řečeno jinak — v průběhu jedné operace byl tank dvakrát až třikrát opravován a opět se vrátil do boje. To zvyšovalo bojeschopnost tankových a mechanizovaných svazků a tankových operačních svazů a současně snižovalo potřebu přísunu techniky z výrobních závodů.

Ohětavá práce příslušníků opravárenských zařízení, základen a závodů byla vysoce oceněna ÚV KSSS a sovětskou vládou. Desetitisíce pracovníků v oblasti technického zabezpečení byly vyznamenány sovětskými řády a medailemi. Bojovými řády byly vyznamenány i mnohé opravárenské útvary a stacionární opravárenské závody.

Soudobý boj vyžaduje od příslušníků armády nejen ovládní bojové techniky, ale také kvalitní exploataci zbraní a bojové techniky, zdokonalování systému periodických oprav, správnou organizaci parkových a hospodářských dnů. Tak jak to ukázaly příklady z technického zabezpečení vojsk ve VVV, není možné dosáhnout vítězství bez kvalitní, dobře udržované a připravené bojové techniky.

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Станислав Ганчил, кандидат философских наук	
Предпосылки упрочения морально-политической и военно-профессиональной подготовки командного состава	3
Автор рассматривает требовательную задачу, каким образом формировать и укреплять в процессе подготовки, воспитания и самовоспитания такие качества, которые характеризуют личность современного командира и которые одновременно обеспечивают его надежные действия и поведение в мирное время, а также в ходе боя.	
Подполковник Людвик Ярош	
Руководящая работа и управление социальными процессами	7
Автор рассматривает некоторые социально-психологические аспекты, которые оказывают влияние на эффективность управления и работы командиров и штабов с точки зрения постоянного упрочения и развития системы единоначалия на партийной основе.	
Подполковник Ладислав Нейезхлаба	
ППР в ходе перевода войск из мирного на военное положение	13
Автор рассматривает некоторый опыт из партийно-политической работы командных органов и партийных организаций по решению задач, которые обеспечивают их выполнение в обстановке, вызывающей необходимость принятия особых мер, или в условиях военной готовности государства.	

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Генерал-лейтенант Васил Павлич	
Вопросы выполнения задач оперативной подготовки в 1985—1986 учебном году	17
Автор статьи рассматривает основные проблемы оперативной подготовки в новом учебном году, уделяя особое внимание вопросам подготовки командиров и штабов.	
Генерал-полковник Милослав Зика	
К вопросам выполнения высоких требований и важнейших задач в новом учебном году	21
Автор статьи рассматривает основные задачи штабов и войск в новом учебном году, придавая особое значение подготовке командного состава, организации полевой выучки, выполнению программ боевой подготовки, ведению боевых действий ночью, а также вопросам высокой дисциплины, организаторской и руководящей работы.	
Генерал-майор Йосеф Винценц	
Оперативные учения	28
Автор статьи суммирует накопленный опыт по подготовке и проведению оперативных учений, высказывает свою точку зрения по некоторым вопросам этой области. Особое внимание он уделяет вопросам подготовки учений, их обсуждению, утверждению и проведению.	
Полковник Владимир Полцар, кандидат военных наук, доцент	
Оперативная маскировка в современных операциях	33
Автор статьи, на основе оценки возможностей и способов ведения разведки противником, рассматривает цели, задачи и способы оперативной маскировки в ходе подготовки и ведения операций.	
Полковник Йосеф Плевка	
Борьба с технической разведкой противника	37
Автор статьи, исходя из развития сил и средств технической разведки армий НАТО, рассматривает содержание боя с технической разведкой как важнейшую составную часть радиоэлектронной борьбы: поражение, помехи, маскировка и ложные действия.	

Полковник Михаил Гилдеин, кандидат военных наук	
Тактика истребительно-бомбардировочной и штурмовой авиации	42
Автор статьи рассматривает основные задачи истребительно-бомбардировочной и штурмовой авиации, уделяя основное внимание вопросам поиска и поражения средств ядерного нападения, пунктов управления, наземных средств РЭБ, ПВО противника, а также вопросам важнейших этапов боевого полета этих видов авиации.	

Полковник Йосеф Жалковски, кандидат военных наук, доцент	
Инженерные мероприятия маскировки войск и объектов	51
Автор статьи, на основе Боевого устава Сухопутных войск ЧНА, рассматривает задачи инженерных войск в маскировке, расчеты сил и средств для сооружения ложных районов и имитации действий в них, а также обязанности начальника инженерных войск в этой области.	

Полковник Душан Конишек, кандидат военных наук	
Восстановление боеспособности войск после ударов химическим оружием противника	55
Автор статьи детально рассматривает методику работы командиров и штабов в ходе ликвидации последствий нападения химическим оружием противника. Продолжает статью генерал-майора Будского, опубликованную в „Военской мысли“ № 4/1985.	

Генерал-майор Михаил Гондек	
Танк Т-72 в подготовке войск	61
Автор знакомит с обучением и подготовкой специалистов, надежностью и аварийностью танка Т-72, его дальнейшими приложениями и модернизацией.	

Полковник Павел Пута	
Медико-санитарное обеспечение войск в условиях применения современного оружия	68
Автор статьи рассматривает задачи органов медицинской службы, частей и учреждений, изменения в оказании медицинской помощи на отдельных этапах, а также организацию работы в связи с качественными и количественными изменениями санитарных потерь.	

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Внезапность – важный фактор в операциях	73
--	----

ИНФОРМАЦИЯ

Подполковник Станислав Юрнечка	
Боеприпасы для перспективных систем оружия	79
Автор статьи, на основе нового стратегическо-оперативного принципа ведения ударов против сил в глубине, с последовательным наращиванием интенсивности огневого поражения в направлении к переднему краю, рассматривает вопросы повышения точности и эффективности систем оружия по типичным целям на современном театре военных действий – по бронированной технике.	

Полковник Зденек Кодеш, кандидат военных наук, доцент	
К быстрой ориентировке в Боевом уставе	87
Автор статьи занимается вопросами обороны, основами ее построения и оборудования, принципами ведения оборонительного боя в ходе поражения противника.	

Техническое обеспечение Советской Армии в Великой Отечественной войне	93
Автор рассматривает вопросы развития технического обеспечения Советской Армии и показывает его основные задачи: организационные и технические меры для обслуживания и содержания боевой техники и вооружения, их эвакуации с поля боя и ремонта.	